

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino. Reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političsko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2:50 od petih vrst. Inseratni davek posebej. Pošt. čk. ur. 11.197.

Pereče vprašanje našega stanu.

(K resni besedi tovarišcem.)

Tovariš H. je napisal članek v opomin učiteljem. Poziva jih k obilni udeležbi pri samoozrazevalni akciji, poziva jih k marljivemu izvenšolskemu delovanju, prigarja jim naj se v organizaciji številneje udeležujejo.

Tov. H. mi je govoril prav iz srca. Premnogokrat smo že tovarišice pozivale k intenzivnejšemu udeleževanju v organizaciji in delu izven šole. Ustanovilo se je »Društvo učiteljic« z namenom, da vzgaja, navdušuje in vodi tovarišice. Odzove se jih vabilu sicer lepo število, a to so vedno le ene in iste osebe, iste učiteljice, ki so pridne in marljive kakor čebelnice, a več stotin jih stoji brezbrizno ob strani in čaka, da jim izvojuje peščica drugih zaželene ugodnosti.

Morda bode zdaj pomagalo, ko je sprejel govoril tovariš. Morda bode enkrat prišlo spoznanje, ko je pribito dejstvo, da je naš učitelj v organizaciji 1800, a tovarišev 900! A kako izgleda naše sodelovanje in kakšne so volitve! Udeležbe se sicer tovarišice v lepem številu skupščin, a le nerade se dajo izbrati za delegatke, ker morajo pozorno slediti razpravam in doma poročati. Raje gredo tja radi zabave, razprave so postranska stvar. Na pokrajinski skupščini v Celju sem pregledala imenik delegatov, izmed približno 110 upravičenih volilcev je bilo 10 učiteljic. Tedaj je bilo zastopanih 1800 članic z desetimi volilkami! Porazno razmerje, o katerem sem previdno molčala...

Mnogo sem že premišljala o vzrokih indolence, ker šele, ko spoznamo vzroke, lahko odpravimo nedostatke. Zato se pogovorimo enkrat o vzrokih, zakaj so učiteljice take, kakršne so.

V prvi vrsti je pač kriva tista ozko-srčna vzgoja na ženskih učiteljskih. Dekletom se natrpa kolikor mogoče teoretičnega znanja v glavo. Pri študiranju so zelo marljive, pričajo si mnogo učne snovi mehanično, a ne vadi se jih misliti, sklepati in spoznavati vsakdanji svet ter njega socialni ustroj. Tako pridejo za življenje popolnoma nepripravljene v službo. Usoda jih naenkrat vrže iz udobnega razmerja v kruto vsakdanjost, v samoto, v čisto nepoznane razmere. Marsikatera že pri prvem boju omaga, marsikatera že prvi korak stre peruti poleta in navdušenja, marsikatera pače iz visokoletečih načrtov na grda umazana tla in se ne vzdigne več. O, dalo bi se mnogo govoriti!

Dalje je kriva nedelavnosti njena politična politična brezpravnost. Žena, ki se celo življenje sama vzdržuje, ki druge poučuje in vzgaja, ki bi lahko vodila po svoji izobrazbi žensko celega okolja — je ravno tako politično brez vseh pravic kakor zadnja dekla. Verjemite mi, ako bi imele učiteljice kot državljanke svoje pravice, svojo odločevalno besedo, pa bi bile tudi popolnoma drugačne v svojem javnem delovanju!

Tako pa niso vzgajene za javno delovanje, ampak se jih nalašč pusti v tem oziru v nevednosti, zato pa tudi ne morejo pomagati one prirojene ženske boječnosti, ki si ne upa nastopiti v javnosti; tam govoriti, oporekati, kritizirati, debatirati in mase za se pridobiti!

Ženska, ki nastopa javno, mora imeti razum razuma še mnogo poguma. Ravno toliko ga ji je treba kakor vojskaču, ki gre v boj, ker tudi ona mora premagati vse predsodke svojih sovrstnic in še moških povrhu. Saj pravi neka nemška pisateljica: »Razum na žena ima nečesto sovraženikov — same nerazumne moške.« Vsaki ženi pa za nastop ni prirojen tak pogum, zato raje ostane doma v ozkem krogu svoje družine — ali v svoji majhni sobici, če je neomogućena in tam kaj deluje tiha in skromna premnogokrat več dobrega, kot če bi jo videl in hvalil ostali svet.

Pri mladih učiteljicah ne moremo gledati izvenšolskega delovanja še mnogo pričakovati in zahtevati, ker jim manjka življenske skušnje in ugleda; ker so pri samostojnem gibanju preveč izpostavljene hudim jezikom — in ker imajo druge interese. Vendar se ta doba prebudi. Mladost je ona napaka, ki žal gine od dne do dne. Pride resnejša doba v življenju učiteljice, ko ima več življenskih izkušenj, več trdne volje, več resnosti in ko si je z nadaljnjo samoozrazevalno pridobila več znanja — in ugleda. Zdj bi lahko postavila svoje moči za delo v organizaciji in izven šole. Vendar žal je naša država taka, da ravno najboljšim izmed učiteljic, to je ženam in materam reče mačehovsko kruh s polovičnimi dnevniciami ter jih oskuduje mesec za mesecem s težkimi tisočaki. In vendar imajo te žene največ izkušenj iz življenja, kot žene, kot matere in gospodinje bi lahko s svojimi nasveti poučevale ostali ženski svet v vsem, kar je potrebno

za srečo družine. Tako pa se poročenim učiteljicam z zapostavljanjem, z borno plačo jemlje veselje do izvenšolskega dela.

Premnogokrat odvrne učiteljice tudi taktičnost od javnega nastopa. Le nerada na vasi konkurira v vplivu na javnost s svojimi tovariši ali celo s svojim možem. Taktična žena bode vedno čuvala ženskost, skušala s spretno sugestijo vplivati na moški razum ter drugače vedno prepusila možem inicijativo v odločevanju. Taka je stoletna navada in žal smo še pre malo moderne, da bi jo prelomile. A tudi moškim bi ne bilo prav.

Dalje moram v opravičbo tovarišice še eno dejstvo ugotoviti. Učiteljice so v šoli premnogokrat prezaposlene. Po večini so odslovili učiteljice ženskih ročnih del in ves ta pouk so morale prevzeti učiteljice, tudi v razredih svojih tovarišev. Tako, da učiteljice pridejo zmučene iz šole, iščejo počitka in razvedrila; ne veselijo jih več kako drugo delo.

Predbacia se učiteljicam nedelavnost v organizaciji. Ali pa je kdaj organizacija pobigala jih pritegniti k delavnosti? Nasprotno! Učiteljice, ki hočejo intenzivno delovati v organizaciji, morajo mnogo pretrpeti predno se jih upošteva. Skušnje govorijo dovolj. Ravno tako se vse vzame samo z moškega stališča. Upošteva se malokdaj kaka dobra misel, ki pride od ženske strani.

Sklepi pokrajinske skupščine v Kranju.

Za realizacijo celjske deklaracije. — Važni sklepi za gospodarsko ojačenje organizacije in stanu. — Naše materialno pravne zahteve. — Sprejeta izjava za popolno stanovsko edinstvo, medsebojno tovarištvo in strpnost.

Ob sklepu poročila o sijajno uspehi pokrajinski skupščini poverjenjstva v Kranju, ki je začela globoke brazde nacionalnega dela učiteljske, nove epohe v zgodovini učiteljskega stanu, t. j. popolnega povratka k narodu, prinašamo še ostale sklepe, ki jih je sprejela skupščina poleg že objavljenih — na predlog posebnih odsekov:

I. Odsek za teme. Poročevalec tov. Jože Pahor:

K realizaciji celjske deklaracije.

Iz referata o delovnem programu predlagamo delegaciji:

Realizirajmo celjsko deklaracijo:

1. z reformo društev,
2. z veliko samoozrazevalno akcijo, in
3. z reformo osnovne šole.

1. V društvih je dvigniti stanovsko zavest, zato naj bodo zborovanja smotrena, naj imajo enoten spored in program za vse poslovno leto, kakor ga podrobno določi poverjeništvo v smislu centralizacije vsega organizacijskega udeleževanja. Delegacija daje poverjenjstvu v tem oziru polno moč, poziva ga, da vrši nad društvenimi zborovanji dosledno kontrolo, obenem odklanja vsako vplivanje javnosti na organizacijsko vodstvo.

2. V društvih je uvesti obširno samoozrazevalno akcijo. V to svrhu:

- a) se ustanovi za vse poverjeništvo Ljubljana osrednji izobrazevalni odbor, ki naj ga imenuje poverjeništvo,
- b) društveni odbori poslujejo kot okrajni samoozrazevalni odbori,
- c) v društvih se snujejo samoozrazevalni krožki,
- d) priredi se vsakoletni izobrazevalni tečaj za vse poverjeništvo.

Cilj samoozrazevalnega dela je v splošnem modroslovno in družboslovno spoznanje ter strokovno pedagoško poglobljenje, v posebnem pa reforma osnovne šole z ozirom na gospodarske in socialne razmere ljudstva.

Poverjeništvo skrbi, da se izvedejo vsa podrobna navodila osrednjega samoozrazevalnega odbora po društvih.

Delegacija dovoljuje potrebna sredstva, da se akcija izvede.

Samoozrazevalno delo naj vzgoji organizatorje stanu in naroda v нравnem, gospodarskem in kulturnem pogledu.

3. Pedagoški in šolsko organizatorični učinek vsega samoozrazevalnega dela bode reforma osnovne šole v smislu delovne šole na kmetih in v industrijskih središčih. V delovni šoli na kmetih bode ves pouk urejen na podlagi zemljedelstva po praktičnih življenjskih potrebah. Ves ta pouk pa mora biti usmerjen tako, da vsebuje vzgojne vrednote v ustvarjanju нравnega človeka.

O našem tisku.

1. Poverjeništvo se da najširši mandat za izvedbo vseh smernic danih v referatu o »Našem tisku« in se mu naroči, da s sodelovanjem urednikov »Učit. tovariš«, »Popotnika« in »Zvončka« določi vso podrobnejšo izvedbo.

2. Delegacija skleni ustanovitev »Mladinske Matic« s pravilnikom in programom, ki je bil sprejet v odseku za teme in pooblasti ožji svet, da izvoli začasen odbor za vodstvo podjetja.

3. Delegacija smatra za uspešno delovanje »Slov. Šol. Matic« potrebno, da se pravila presnujejo v tem smislu, da bo ves odbor bival na sedozu društva ali v taki bližini, da se lahko redno udeležuje sej, ker si drugače programatičnega izvrševanja njene naloge ne moremo predstavljati. Odboru S. Š. M. se sporoči ta želja.

Ampak brezbrizno se dene na stran, da zategleda zopet beli dan čez nekaj časa kot ideja kakega tovariša. Potem je pa dobra. Navedla bi lahko primere. Istotako je z našimi organizacijskimi ustanovami. Ali se pri njih misli na učiteljice. N. pr. zbira se za Učiteljski konvikt in Učiteljski dom. Mnogo prispevkov tovarišice je med njimi, ki ne bodo imele tamkaj potomcev. Zanimanje za to ustanovo bi se pa prav lahko v obilnejši meri zbudilo med učiteljicami. Mnogo je starejših učiteljic, ki se boje starosti brez svojcev, brez družine, ko stopijo v pokoj. Vi tovariši imate žene, otroke in vnukke, njim preti samotna starost brez nežne brige. Pripokpite Učiteljskemu konviktu in Učiteljskemu domu nekaj sobic, kjer bi zaslužne učiteljice na starost imele svoj dom, za katerega bi bilo življenje rade prispevale. Tje se po upokojitvi potem preselijo in konvikt pridobi marljive delavke, ker gotovo bi se še potem tudi v Domu na ta ali drugi način udeleževale, morda celo brezplačno.

K sklepu se tov. H. še enkrat zahvalim za njegovo pobudo in opomin učiteljicam. Dal Bog, da se njegove besede upoštevaljo! Številnejša udeležba žensk v organizaciji bode ublažila nasprotstva, izravnala ekstremnosti, oživela prisrčenost in tovarištvo, tako bomo koristile celemu našemu stanu.

Marija Godec.

O preobsežnosti društev.

Poverjeništvo naj misli in ukrepa glede društev, ki so preštevila in bi bilo potrebno, da se razcepijo v dvoje ali več manjših v svrhu boljše poslovanja.

Poverjeništvo naj da inicijative, kjer se predlog lahko izvede.

O manifestacijskem zborovanju.

Delegacija skleni v skladu z določili št. 25 pravil UJU in poslovnika, da naj odpade odselek ob priliki delegacijskega zborovanja pokrajinskih skupščin manifestacijsko zborovanje in naj se vrši to po sklepu ožjega sosveta le tedaj, če je dana za to posebna prilika in potreba.

O učiteljskem naraščanju.

V Ljubljani in Mariboru naj se ustanovi za učiteljski naraščaj odsek, ki je odgovoren za to, da se naraščaj vzgaja varen pred zastupljanjem političnih strank, ki mladino brez prave duhovne podlage politično opredeljujejo pred vstopom v življenje.

II. Gospodarski odsek: Poročevalec tov. Rado Grum.

Naš gospodarski program.

Delegacija VII. pokrajinske skupščine UJU — poverjeništvo Ljubljana

smatra čim tesnejšo koncentracijo vseh gospodarskih sil učiteljskega kot nujno in neodloljivo nalogo svojega stanovskega Udruga. V to svrhu ugotavlja delegacija potrebo, da bodi vsak član stanovske organizacije obvezno tudi član našega osredotočenega gospodarskega zavoda.

1. V izvršitev gospodarske koncentracije se izvoli v pomoč poverjenjstvu »gospodarski svet«, obstoječ iz štirih na delegaciji izvolivih članov poverjenjstva kot predsednika sveta in zastopniki vseh stan. gospodarskih ustanov. Gospodarski svet vodi svoje posle avtonomno, pritegne k delu gospodarske strokovnjake ter je za svoje delo odgovoren širjemu sosvetu in delegaciji.

2. Gospodarski svet izvede v šolskem letu 1927/28 programatično propagando po vseh uč. društvih, proučiv v zvezi s prizadetimi učit. gosp. organizacijami možnost koncentracije, izdelaj pravilnik in poročaj društvom redno o stanju razgovorov in propagande.

3. Poverjeništvo skrbi, da društva slede v vprašanju propagande striktno navodilom gospodarskega sveta.

4. Iz tehničnega in gospodarskih ozirov se ukinejo mesečni naročniški posameznih števil »Zvončka« in se uvede samo najmanj četrtletna naročnina v naprej.

III. Odsek za predloge: Poročevalec tov. Čopič.

Pravno-materialne zahteve.

1. Ukinejo naj se:

a) § 333 fin. zak., ki predvideva 35 letno službo in se vpostavi prvotno besedilo § 139 čin. zak.

b) § 301 fin. zak., ki določa, da se 15% povšek šteje v penzijo šele pri 35 letih efektivne službe in se zopet vpostavi prvotno besedilo § 31 čin. zak.

c) § 307 alineja 1, ki potrjuje nadaljnje odtegnitve od draginskih doklad in se vpostavi prvotni sklep min. sveta z dne 17. IV. 1924, objavljen v Služb. Novinah od 19. IV. 1924; br. 901.

e) § 303, ki ukinja brezobrestna posojila po § 123 čin. zak. in zadnjem odstavku § 137 čin. zak., ki določa za 10 let povišano penzijo za v službi poškodovane in za službo nesposobne uslužbenke.

d) § 302, ki določa pravo na penzijo po 15 sl. letih in se zopet vpostavi § 140 čin. zak.

e) § 329, ki predvideva ustanovitev pok. fonda za vdove in sirote, ker smatramo to za novo obremenitev drž. uslužbenstva, ki jo ne prenese. To breme naj nosi v bodoče država.

f) § 137, ki ukinja postopoma III. in IV. letnik višje ped. šole v letih 1927/28.

g) § 297, ki predvideva pravo na pokojnino po novi skupini, če je uslužbenec prebil v tej skupini vsaj 1 leto.

2. Izvedejo se naj:

a) § 330 fin. zak. glede na prevedbo kronskih upokojevcem na dinarske.

b) § 326 glede na revizijo čin. zak. in uredbe o razvrstitvi ob soudeležbi zastopnikov uradniške organizacije.

3. Izvedejo se naj čimprej opravičene zahteve:

a) Izplačilo dolžnih razlik, selitvenih stroškov i. dr. zaostankov iz partije 55.

b) Izjednačenje poročenih učiteljic z neporočenimi.

c) Ureditev brezplačnega lečenja v bolnicah in zdraviliščih in tudi brezplačne oskrbe svojcev.

d) Podaljšanje stanovskega zakona.

e) Enoten okvirni šolski zakon za celo državo na osnovi predlogov učiteljskega organiziranega v UJU.

f) Da se upošteva v penzijskem fondu, ki se ustanavlja, nezakonska deca.

g) Uradno pozvani, naj dobe takse prosto zdravniško preiskavo.

h) V osnovnih šolah se naj odpravi vsako kolikovanje izpričeval, izkazov in odpuštnic.

i) Za prijave nenadnega obolenja do 7 dni se naj ne zahteva kolkaj.

j) Tovarišem, ki so zaprosili za državljanstvo, se naj prošnje takoj rešijo, da preidejo lahko v službeno razmerje.

k) § 100 čin. zakona se naj pri učiteljskih ne izvaja, ker ni povoda z ozirom na službeno razmerje v poslih, kakor so ti dani pri drugih skupinah uradništva.

Tudi je praksa pokazala, da delovanje sorodnikov na isti šoli nima kvarnih posledic za šolstvo in na drugi strani slabe gospodarske razmere silijo učiteljskega, da živi v skupnem gospodarstvu, se prosi min. prosvete, da izvajanje gorji omenjenega člena za učiteljske omili.

k) Za učiteljice naj velja enakopravnost pri vsakih volitvah v razne korporacije n. pr. disciplinski sodišče itd.

l) Zahtevamo da se zastopniki v namestilne komisije ne imenujejo, ampak volijo po učiteljski.

m) Pokrajinska skupščina se izreka za najenergičnejše ukrepe, da se čimprej izplačajo nadzornikom potni stroški.

Da se omogoči nadzornikom redno nadzorovanje v smislu predpisov, je nujno potrebno, da prejemajo nadzorniki za svoja potovanja redno in pravočasno potne stroške. V ta namen naj nadzorniki pri sestavi potnih načrtov napravijo istočasno proračun stroškov za izvršitev v načrtih predvidenih potovanj za določeno šol. leto.

Po teh proračunih naj pristojna oblast vnese v drž. proračun višino vseh v proračunih izkazanih zneskov v postavko »potni stroški za nadzorovanje«.

Iz tega v drž. proračunu odobrenega kredita, naj pristojna oblast nakaže nadzorovalnemu organu pred vsakokratnim potovanjem v načrtu in proračunu predvideni znesek kot predjem proti naknadnemu obračunu.

Proti kvarnim zakonskim uredbam in odlokom.

1. Ko je slovensko učiteljsko, organizirano v UJU, ob raznih prilikah manifestiralo za enotno državno šolo in šolsko zakonodajo, si je to enotnost predstavljalo tako, da se vse šolstvo izgradi organsko po enotnih pedagoških, državnih in socialnih vidikih, v skladu s potrebami življenja in prilikami in državi.

Odločno pa je odklanjalo in odklanja vse tendence in poizkuse pretrane, samo zunanje, mehanične unifikacije šolstva brez ozira na različne prosvetne razmere države; zakaj tako unifikacijo smatra s pedagoškega stališča kot skrajno reakcionarno in izvedljivo le na škodo razvitejšega šolstva.

Zlasti smatramo kot absolutno nemogoče, da bi se vprašanje šolske obveznosti rešilo zakonodajnim putem z enotno formulo za vse pokrajine enako, ker bi to imelo za neizogibno posledico skrajšanje šolske obveznosti v naprednejših pokrajinah.

S posebnim povdarkom protestiramo proti vsaki nameri, da bi se določbe v zakonski šolski obveznosti, ki so temeljne določbe vsake šolske zakonodaje, izpreminjale z ministrskimi dekreti in zato izjavljamo, da se bomo proti vsakemu nameravanemu skrajšanju šolske obveznosti borili z vsemi dopustnimi sredstvi; zakaj tako skrajšanje smatramo za kulturni škandal in za katastrofo slovenskega šolstva.

Zavedajoč se nevarnosti, ki nam grozi v tem oziru, pozivljamo naše centralno vodstvo, da stoji čuječe na straži, in odvrne pravočasno vsako pretečo nevarnost; zakaj vsaka popustljivost od njegove strani v tem oziru, bi lahko omajala našo vero v moč in pomen naše skupne organizacije. Z vsa energijo se naj zavzame naše centralno vodstvo tudi za to, da se važne ministrske navedbe, ki segajo globoko v ustroj šolstva in naših pravnih razmer, ne bodo izdajale brez najtehtnejšega prevdarka in brez sodelovanja naše organizacije ter poklicnih upravnih strokovnjakov iz vseh pokrajin.

2. Gospod. minister prosvete se naproša, da odredi, da se njegova uredba o formiranju novih krajevnih šol. odborov točno in vestno izvrši povsod, tudi na verskih šolah v Prekmurju. V tej uredbi vidi učiteljsko Prekmurja korak k izboljšanju šolstva v Prekmurju.